

Vijver. Eerste schilderij Joppe; 30x24 cm; 1988 (collectie E. van Eldik).

SERIE OVER TIJDGENOTEN 5

HET GEHEIM VAN DE SCHILDERKUNST

gerda van der krans

**interview
met
dorian hiethaar**

Je hoefde je meestal niet af te vragen waar het werk van Dorian Hiethaar over ging. De onderwerpen en thema's van de schilderijen, tekeningen en prenten waren altijd herkenbaar en alledaags. Je zag je leven erin dat vrolijk kon zijn of dromerig, treurig, griezelig of heet van woede. De voorstelling verbeeldde wat je dacht of juist niet. Zij leken gewoon en waren het daarom niet.

Toen gebeurde er iets waardoor de schilderijen veranderden. In het voorjaar van 1988 vertrok Dorian Hiethaar alleen naar het bos waar zij opgroeide, ergens tussen Deventer en Zutphen. Zij bleef er de hele zomer en keerde pas laat in de herfst terug. Zij bracht nieuwe vreemde kleine schilderijen mee. Het waren een soort landschapjes en er stonden geen mensen meer op, alleen maar bos.

Sindsdien is zij elke zomer in het bos, nu in gezelschap van haar vriendin, de schilder Ellen van Eldik, en werkt daar.

De schilderijen zijn veranderd in bos of is het Dorian Hiethaar die het bos in schilderijen verandert? Ik denk dat het leven is veranderd in bos.

Dorian Hiethaar is aan het woord.

In 1974 ben ik van de academie afgekomen. Ik heb me toen meteen voorgenomen dat ik nooit meer zou maken wat ik daar maakte: een soort uitvergrotingen van voorwerpen, helder geschilderd, maar met

verbetering op verbetering. Het was een heel rationele manier van werken. Omdat je daar niet zomaar mee kunt stoppen, ben ik een paar maanden naar Frankrijk gegaan. Toen ik terugkwam, ben ik over persoonlijke dingen gaan schilderen, maar nog wel op een gestileerde manier. Het begon met juffrouwen, dames en mevrouwen in het landschap. Daarna werden het vrouwen die ik persoonlijk kende.

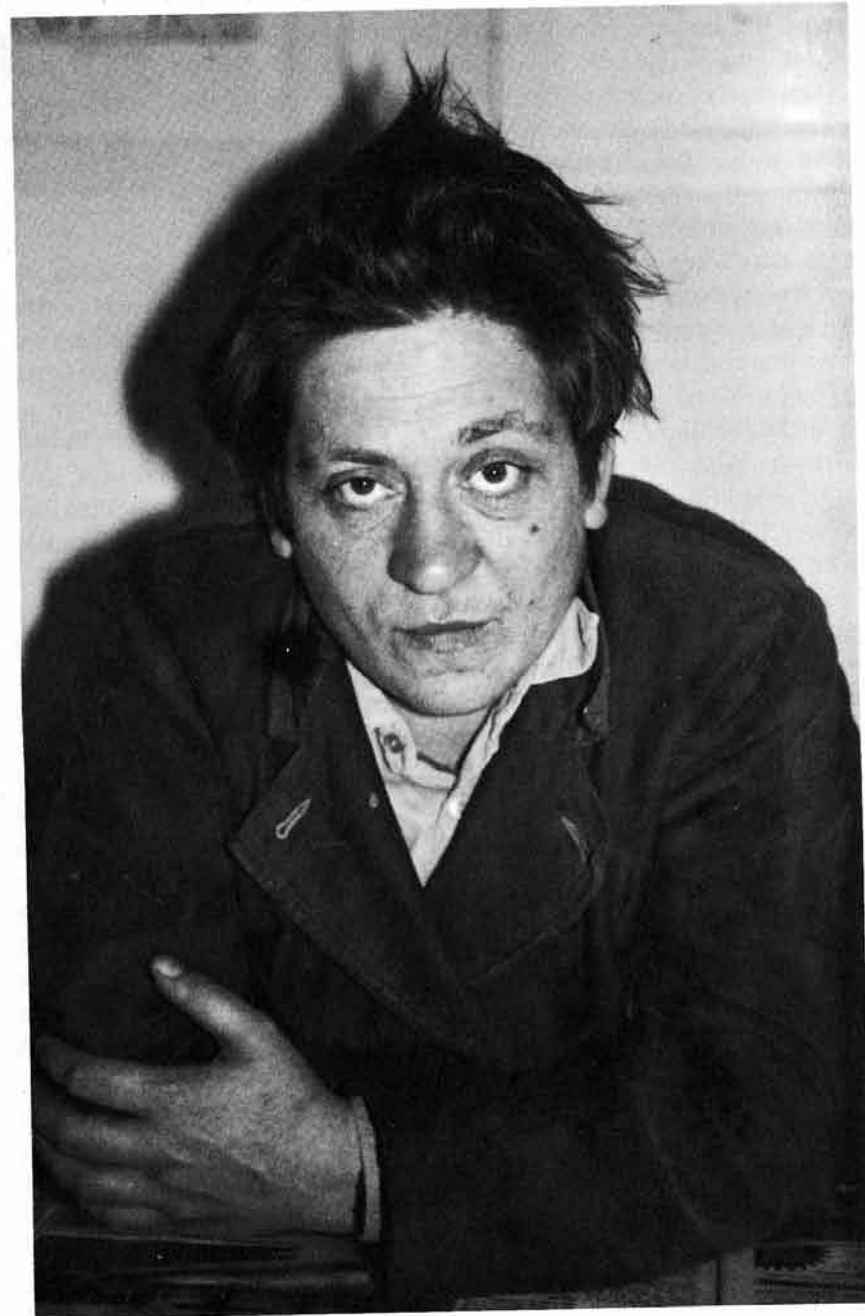
In '81 ben ik weer naar Frankrijk gegaan met Ellen. Ik was met mijn werk in een impasse: ik werkte wel, maar vond het niet goed en kwam niet op iets nieuws.

Eenmaal in Frankrijk kon ik de eerste tijd helemaal niet werken. Ik wist niet meer hoe je iets moest tekenen, zoals je niet meer weet hoeveel 1 + 1 is. Ik begreep niet wat er gebeurde maar iets fundamenteels viel weg. Uiteindelijk ben ik daar toch aan het werk geraakt. Er kwamen landschapjes te voorschijn, eilanden, en daarop zag je een soort vrouwenpoppetjes in de grond wroeten. Zij zaten ook in bootjes en vervoerden andermans spullen. Alles was op een heel kinderlijke manier getekend en geschilderd.

Door dit werk ben ik de dingen die ik meemaakte en wat ik dacht in de beeldtaal gaan verwerken. Dat waren bijvoorbeeld de lesbische issues die toen aan de orde waren. Het thema 'De stad is mijn vijand sowieso' (1983) dateert uit die tijd, evenals de slangen, de messen, de boten, de paarden. Ik maakte een project over hoofdpijn en werkte een hele poos met het thema 'Liefde, Hartstocht, Jaloezie en Andere Alledaagse Dingen'. Die hele periode eindigde in '87 met zelfportretten.

Daarna was ik uitgeput en heb anderhalf jaar niet meer gewerkt. Ik wist weer helemaal niet wat ik doen moest en ben ten slotte naar Joppe, naar het bos gegaan, omdat ik altijd een bijzondere band met dat bos had. Het bos was altijd lief voor me, het gaf me moed. Ik kon in dat bos ook altijd helder nadenken. Het gaf me energie als ik moe was. En er was altijd wel iets waardoor het bos me verraste. Ik was dat allemaal vergeten.

Tijdens de impasses lijd ik, voel ik me slecht. Dat komt nogal eens voor omdat er bij mij niets vanzelf gebeurt. Een vrolijk iemand ben ik dus niet. Ik zing alleen als het penseel loopt. Die landschapjes heb ik zingend zitten schilderen. Dat was voor het eerst sinds jaren. Ik had mezelf uitgehold toen ik de binnenkant, dat wat ik voel over dingen en mensen, probeerde te verbeelden. Nu werk ik vanuit het kijken, al gaat het me er niet om het bos na te schilderen. Ik wil iets vertellen over het bos, waarom het zo bijzonder is. Het gaat dus ook alleen om

Dorian Hiethaar

dit bos. Het heeft voor mij geen zin om zomaar ergens te gaan zitten en daar een boom te schilderen.

Dat neemt niet weg dat ik niet graag een echte landschapsschilder zou willen zijn die echt een landschap schildert. Tegelijkertijd is er iets in mij dat dat belachelijk vindt. Deze tegenstrijdigheid is er misschien de oorzaak van dat er op de schilderijen eigenaardige dingen gebeuren.

Ik maak geen plan van tevoren. Ik ga gewoon ergens zitten. Er zijn wel bepaalde plekken die me trekken, bijvoorbeeld de vijver. Die heb ik al honderd maal geschilderd. Ik ga ook telkens weer naar de vijver omdat ik wil weten waarom die plek me zo trekt. Ik hoop altijd dat ik al schilderend iets aan de weet zal komen, dat ik iets afgerond heb als het schilderij klaar is en ik dan kan zeggen: nu weet ik wat ik wil weten. Maar elke keer als er een schilderij klaar is en ik kijk naar wat ik geschilderd heb, weet ik alleen dat ik er nog niet achter ben wat ik wilde weten en word ik opnieuw door die plek aangetrokken om er te schilderen.

Ik denk vaak dat ik het liefst beeldhouwer zou willen zijn. Beelden maken is zo iets anders dan schilderen. Beelden zijn echt, je kunt eromheen lopen. Een schilderij daarentegen suggereert alleen maar iets, net zoals teksten. Die roepen alleen een beeld op. Het is wel waar wat er staat en het is wel waar wat er geschilderd is, maar je kunt het nooit vastpakken.

Ik weet niet precies waarom ik geen beelden maak. Ik denk dat ik het verlangen om het te doen uiteindelijk leuker vind dan het doen zelf. Er is een groot verschil tussen verlangen en doen. Het is het niemandsland waarin ik schilder zoals ik schilder, dun, met weinig verf. Nog zo'n verlangen: ik zou graag lekker dik willen schilderen, maar dat doe ik ook nooit.

Er is veel in het bos waarover ik niet schilder, bijvoorbeeld de dieren. De vijver zit vol kikkers. Ik schilder de vijver maar de kikkers niet. Dat komt doordat ik over de dieren praat, over de bomen niet. Die staan er maar. Daar heb ik geen woorden voor. De onderkanten van bomen fascineren me. Die zijn vaak met mos begroeid en er zitten allerlei hollen in. Dat mos bijvoorbeeld is later op het schilderij helemaal niet meer als zodanig herkenbaar. Toch blijf ik er tijdens het schilderen naar kijken en schilder ik voor mijn gevoel het mos. Er gebeurt iets vergelijkbaars als vroeger met de zelfportretten. Elk portret zag er anders uit. Mijn spiegelbeeld riep het beeld op dat ik schilderde.

Nu is het bos als het ware de spiegel. Het vormt de aanleiding voor wat ik schilder. Tijdens het schilderen komt er iets anders bij, namelijk dat wat het bos in me oproept. Daardoor is het nog steeds zo dat alles waar ik mee loop in de doeken zit. Dat is nu abstracter dan vroeger. Het is niet meer direct afleesbaar. Ik wil nu dat de bizarheid en de geheimzinnigheid van het bos in de doeken zit.

Ik zoek in de schilderkunst, in het werk van anderen dus, maar ook in mijn eigen werk, datgene wat niet verzonnen is. Je moet kunnen zien of voelen wat iemand heeft meegemaakt, wat een obsessie is van iemand of een angst. Ik kijk nooit naar de vaktechnische kant van schilderijen. Ik weet daar ook niet veel van.

Ik heb mezelf daarom nooit een echte schilder gevonden. De verf als materie interesseert me niet eens. Ik vind wel dat ik momenteel meer schilder dan ooit. Vroeger maakte ik eigenlijk ingekleurde tekeningen. Nu werk ik met olieverf rechtstreeks op het doek. Maar voor mij is de verf bijzaak.

Soms denk ik dat ik iets zoek dat onmogelijk is. Toch begin ik telkens weer opnieuw. Schilderen is iets dat ik moet doen, als een soort noodlot. Ik vind het wel erg dat het met zo veel lijden gepaard gaat, hoewel ik elke keer na een impasse weer als herboren uit de strijd kom. Ik kwel mijzelf met het schilderen. Het lijkt wel alsof ik wil schilderen wat ik het slechtst kan uitdrukken.

Wat ik dan ook graag doe is de hele dag door de stad lopen en de kantjes ervan aflopen, maar dat is tijdverdrijf en vluchten voor mijn noodlottige kant.

De andere kant is dat ik al schilderend meer dingen beleef dan in het dagelijks leven. Schilderen confronteert me met al mijn grenzen, al mijn remmingen en mijn gedachtes over het leven. Al schilderend stel ik vragen over het leven en kom ik tegen wat belangrijk is om in leven te blijven. Schilderen is in die zin voor mij van direct levensbelang.